

– אין זה 'דינא דמלכותא' (ריטב"א. וערשב"א שסתם דינא דמלכותא דינא אבל גזילה דמלכותא לאו דינא, אך אין מפורש בדבריו גדר הדבר).
מוכס העומד מאליו (שלא במצות המלך) אינו בכלל זה, ומותר להעלים ממנו (דבי רבי ינאי).

דפים כח – כט

לח. מה הדין בנדריים דלהלן?

א. 'הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות' / 'טלית זו קרבן אם אינה נשרפת'.

ב. 'הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקצצו' / 'טלית זו קרבן עד שתשרף'.

א. 'הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות היום', 'טלית זו קרבן אם אינה נשרפת' – קדושות ויש להם פדיון. ואף במקום רוח סערה או דליקה, אין אומרים שלא גמר בדעתו לידור מאחר ולא היה סבור שיינצלו (והריהם נדרי שגגות (פהרא"ש ורי"ד), או נדרי זרוזין, שלא אמר כן אלא שייאמנו דבריו. תוס'), אלא נדרו נדר.

משמע בגמרא (כפירוש הראשונים מלבד המאירי) שאם סתם 'אם אינן נקצצות' ולא הגביל בזמן – אינן קדושות, שהרי סוף נטיעות אלו לקציצה לסוף אלף שנים לכשתייבשו (תוס'). אבל בטלית 'אם אינה נשרפת' הואיל ואפשר שלא תשרף לעולם, משום כך מעתה חל האיסור עליה (ר"ן).
יש מפרשים בקדושת דמים לקרבן (ועתוס' ופהרא"ש), ויש מפרשים בקונמות, וכדברי רבי מאיר שיש לו פדיון, ודוקא קונם כללי (עפ"י רבנו יונה, מובא בריטב"א באריכות ושר"ר).

ב. תנן: 'הרי נטיעות האלו קרבן עד שיקצצו', 'טלית זו קרבן עד שתשרף' – אין להם פדיון. ופרשו שאם פדאן חוזרות וקדושות – עד שיקצצו (ובטלית, עד שתשרף אפילו רק מקצתה. מאירי; קר"א). כיון שנקצצו, לדברי בר פדא – פודן ודיו. ולדברי עולא אין פודן אלא יוצאות מקדושתן מאליהן, שקדושת דמים פוקעת בכדי.

אם לא פדאן הוא אלא אחרים – אמר רבי יוחנן: אין חוזרות וקדושות.

א. אפילו פדו אחרים ואחר כך נכנסו לרשותו – אינן קדושות, שמיד שפדאום אחרים נסתלקה רשות בעלים הראשונים מהם (רשב"א ור"ן). ואם התנה מראש שיהיו קדושות לכשיקחן מאלו שפדו – לדברי הרשב"א חל ההקדש, ולדברי הר"ן נשאר הדבר בספק.

ב. כשפדה אחר, נראה שהרי הן שלו אף לאחר שנקצצו (חזו"א).

ג. לדעת הרשב"א והרא"ש והמאירי, וכן מוכח ברמב"ם ומשמע בריטב"א, עולא אינו חולק על הדין הראשון של בר פדא שאם פדאן חוזרות וקדושות.

והחכם רבי משה קרטבי סובר שעולא חולק, כי במה שאמר 'עד שיקצצו' דעתו לומר שההקדש יחול עד זמן מסוים, ולא נתכוין להקדיש שוב אם יפדה. וכן מצא רגלים לדבר מדברי הירושלמי שתלה מחלוקת בר פדא ועולא במחלוקת חזקיה ורבי יוחנן. [ואפשר שהלכה כבר פדא כיון שרבי יוחנן נשא ונתן אליביה. עפ"י ר"ן. וע' להלן מחלוקת הראשונים].

לכאורה נראה שאפילו לבר פדא, אם אדם זה סבור שייפקע ההקדש כשיקצצו, אם פדאן מקודם – אינן חוזרות וקדושות שהרי לא נתכוין לכך.

ואין חילוק אם תלה במאורע כגון 'עד שיקצצו', או בזמן כגון 'עד יום פלוני' (עפ"י מאירי. וע' קרן אורה שצדד שמא דוקא בכגון משנתנו שמקדיש מפני הרוח).

ד. הר"ן ועוד ראשונים כתבו שנדרר צדקה הרי הם כהקדש. ובמאירי צדד שדינם כהדיוט וכדלהלן אלא שלענין מעשה כתב שנאה לעשות כדעת המחמירים לדון בהם אמירה כמסירה.
ה. בקניני ממון, כגון שהקנה 'עד שאעלה לירושלים', לפי הר"מ קרטבי – אם קנאו המוכר מהלוקח, לא קנאו הלוקח שנית, שהרי לא היתה דעת המוכר לכך.
ואפילו אם היתה דעתו לכך, צדד הרשב"א שמעשה הקנין הראשון כבר כלה [אפילו אמר 'מעכשיו'] ובמה יקנה שנית. וכן הביא הנמו"י שהסכמת המפרשים שלא קנה שנית (וע"ע בקרן אורה).

דף כט

לט. א. המקדיש לזמן מסוים, האם יכולה הקדושה לפקוע בכדי כעבור אותו זמן? מה הדין כשאומר 'שור זה עולה כל שלשים יום, ולאחר מכן שלמים', או להפך?
ב. המקדש אשה לזמן מוגבל, מה דין הקדושין?
ג. האומר 'שור זה עולה לאחר שלשים יום' האם דבריו קיימים? האם יכול לחזור בו?

א. לדברי בר פדא, אין קדושה פוקעת בכדי בלא פדיון. ולדברי עולא קדושה פוקעת בכדי, כגון שהקדיש נטיעות 'עד שיקצצו' – כיון שנקצצו שוב אינן קדושות. ופירש רבא שדבריו אמורים רק בקדושת דמים אבל קדושת הגוף אינה פוקעת בכדי, ואילו אביי אמר להוכיח מהברייתא שאפילו קדושת הגוף פוקעת (ואם אמר שור זה עולה עד שלשים יום, ועברו שלשים ולא הקריבו – הריהו חולין. וכן אמר רבי יוחנן בירושלמי (קדושין ג,א). ונחלקו שם לענין מעילה בתוך שלשים).

א. אף קונם כללי, לדעת האומר שדינו כהקדש ותופס פדיונו, הוא הדין לענין פקיעת הקונם בכדי, דינו כהקדש – אבל לא קונם פרטי (עפ"י רבנו יונה, מובא בראשונים. ומשמע בגמרא לפירוש זה שדינו כקדושת דמים. ואולם הריטב"א כתב שהקונמות כקדושת הגוף, ופירש המשנה בהקדש ממש).
מבואר בריטב"א שאם אסר משלו על כל העולם הרי זה כקונם פרטי ופוקע כעבור זמן האיסור. ובקרן אורה נראה שלא נקט כן.

ב. הרמב"ם (מע"ק טו, ז ובכס"מ ולח"מ) פסק כעולא. וכן נקט המאירי – וכרבא המחלק בין קדושת דמים לקדושת הגוף (וע' בלשון תורי"ד). ואילו דעת הראב"ד להחמיר כבר פדא. וכן הביא הנמוקי-יוסף שהלכה כבר פדא (ע"ע יד מלאכי (לה), האם כשאמרו בגמרא 'אמר לך פלוני' הלכה כן אם לאו).

ג. יש מי שכתב שאף בר פדא לא אמר שאין קדושה פוקעת בכדי אלא מחומרא דרבנן (מובא בשטמ"ק). ואין כן פשטות הסוגיא והראשונים, שהקשו מקדושין ושם מדאורייתא אין פוקעים. וכן הקשו מעולה ושלמים, והלא יכול לתרץ בפשיטות כיון שמדאורייתא פקעה, לכך קרבה שלמים.

'שור זה עולה כל שלשים יום, ולאחר ל' יום שלמים' – שנו בברייתא שכל ל' יום עולה (ורשאי להקריבו. ראשונים. ועוזו"א) ולאחר שלשים שלמים (שאם לא הקריב עד שלשים, יקריבו שלמים. פהרא"ש). וכן להפך, כשאמר 'לאחר שלשים יום עולה ומעכשיו שלמים'. אביי פירשה [מחמת כפילת הבבות] בקדושת הגוף, והוכיח מכאן שקדושת הגוף פוקעת בכדי. ורבא יכול לדחוק ולפרשה בקדושת דמים, כגון בעל מום (עפ"י רשב"א ור"ן. והרא"ש פירש בענין אחר).

בר פדא מפרש (כפירוש הר"ן. וע' קר"א) בקדושת דמים וכגון שפדה, אבל לא פדה – קדושה ראשונה נשאת עליו אף לאחר שלשים יום, בין שהיא קדושה חמורה יותר בין שהיא קלה, ואפילו הקדים לומר את המאוחרת (כגון 'לאחר שלשים עולה ועכשיו שלמים').

א. משמע בר"ן שאם אמר 'לאחר שלשים עולה' ולאחר כדי דיבור אמר 'מעכשיו שלמים', מודה בר פדא שאין מקום לקדושת שלמים להמשיך (ויל"ע אם חלה כלל. וע' קר"א, רש"ש, שעורי הגרש"ר).
ב. לפירוש רש"י והר"ן אלהן (בתוס') והר"ד, מודה בר פדא כשאמר 'תוך שלשים יום – עולה, מעכשיו ולאחר שלשים – שלמים', שקדושת שלמים מתחלת מעכשיו הלכך קדושת עולה פוקעת בהגיע שלשים יום [ונסתפקו בתוס' האם יכולה להיקרב תוך שלשים לעולה או שמא א"א כי מעורבת בה קדושת שלמים].

והר"ד הוסיף שאפילו בלא 'מעכשיו', אם הקדים לומר שתחול קדושה חמורה (עולה) לאחר ל' ועד ל' תחול קדושה קלה (שלמים) – מודה בר פדא שלאחר ל' חלה קדושת עולה. [ומרש"י משמע שאין הבדל בין קדושה חמורה לקלה, אלא לעולם אם הקדים לומר שתחול קדושה מסיימת לאחר שלשים, מודה בר פדא שהקדושה הראשונה פוקעת. כן נקט הקר"א בדעתו, והקשה על כך]. ואין כן דעת הר"ן ועוד.
ג. הקדיש עד שלשים לדמי עולה ונמכר, יש אומרים שהמעוץ בקדושת עולה לעולם, ויש אומרים עד שלשים (בקרן אורה תלה זאת במחלוקת הרמב"ם והרא"ש).

ד. התפיש תמימין, אפילו אמר לדמים – קדוש קדושת הגוף, ומדובר כאן בבעלי מומין (עפ"י ר"ן ותוס'). ויש מצדדים אף בתמימים הואיל והוא לא הקדיש אלא לדמים – אינו כמקדיש קדושת הגוף, אעפ"י שבפועל חלה קדושת הגוף, או שהואיל והקדיש קדושה אחרת לאחר ל' – לא חלה קדושת הגוף (עפ"י כסף משנה מעה"ק טו, ז. עוד הביא שם מהר"ק שמדובר במקדיש נקבה לעולמו. ובקר"א תמה על כך).

ב. רב המנונא נקט כהנחה פשוטה שהאומר לאשה: היום את אשתי ולמחר אי את אשתי – אינה יוצאה בלא גט.

וכן יוצא מדברי רבא. וי"ל שאפילו לאביי הסובר קדושת הגוף פקעה בכדי, מודה לענין קידושין שאינן פוקעים, ששונה הקדש ששייך בו קדושה זמנית לדמים, משא"כ בקידושין אשה. וכן מוכח מהירושלמי (עפ"י רשב"א. וכן נקט הגמ"י. וע' בלשון התוס').

ג. האומר 'שור זה לאחר שלשים עולה' – דבריו קיימים, ואין יכול לחזור בו, שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ואף טובה הימנה. כן מתפרשת הברייתא אליבא דבר פדא.

א. הרשב"א נסתפק לומר שלרבא ואביי שאינם מפרשים כן הברייתא אלא מעמידים אותה כפשוטה, אמירתו לגבוה אינה נחשבת כמסירה להדיוט עם אמירת 'מעכשיו' שאין יכול לחזור בו, הלכך לדבריהם יכול לחזור [ואפילו אמר 'מעכשיו ולאחר שלשים', כתב הרשב"א בתשובה (תקסג) שלא חלו דבריו כי א"א שיהא מעכשיו שייך להקדש והוא אוכל פירות היונקים מהקדש. וערמ"א חו"מ רנו, א שהביא דברי הרשב"א, ופירש בנתיב"מ שהכוונה שמועילה חזרה אבל אם לא חזר – ודאי קדוש. וע"ש קצוה"ח ובשו"ת רעק"א קמו ועונג יום טוב קטן]. ומחלוקת אמוראים היא בירושלמי (קדושין ג, א) אם אפשר לחזור אם לאו (וכמו שפירש הרשב"א בתשובה ח"ג קכב). ואולם הרא"ש פירש שרבא גם כן מפרש כבר פדא.

ונפקא מינה גם לענין האומר 'סלע זו לצדקה לאחר שלשים יום', האם יכול לחזור בו (עפ"י ר"ן).

ב. אם מת בתוך שלשים – פקע ההקדש, וכן אם מכרו לאחר – שמעשה גמור מבטל את ההקדש כל שלא הקדיש מעכשיו (עפ"י שו"ת הרשב"א ח"ג קכב. ואף שיש דעה בירושלמי החולקת, קיי"ל כפי הדעה הסוברת כן. שם).

דף ל

מ. המקדיש דבר ואומר שלכשייפדה יוקדש שוב, האם חל ההקדש השני? מה הדין בקידושי אשה בכגון זה?

מדברי בר פדא שהמקדיש נטיעות עד שיקצצו, ופדאן – חוזרות וקדושות, הוכיחו שאפשר להקדיש דבר באופן שלכשייפדהו יוקדש שוב. אך זהו רק כשהוא בעצמו פודה, אבל אם אחרים פדאוהו, אינן חוזרות וקדושות, שנסתלקה רשותו של הבעלים (ואפילו נכנסו אה"כ לרשותו מידם. ר"ן).

לפי דעת הר"מ קרטבי – שלא כהרשב"א – שלעולא אינן חוזרות וקדושות כנ"ל, אין ראייה מעולא שאפשר להקדיש דבר באופן שלכשייפדה יוקדש שוב. ומ"מ הר"ן צדד שמא הלכה כבר פדא מכך שרבי יוחנן נשא ונתן לפיו. וכן נראה משאר ראשונים. ונפ"מ בנותן צדקה לעניים בכגון זה. ענמו"י.

בקידושי אשה נסתפק רב הושעיא, כגון שנתן שתי פרוטות לאשה ואמר לה: באחת התקדשי לי היום ובאחת התקדשי לי לאחר שאגרשך. (ואין לפשוט זאת מהקדש, כי מצד אחד יש לדמותם לפדאוהו אחרים שהרי האשה קנתה את עצמה בגירושיה, ומצד שני הרי היא בעצמה המתקדשת ויש מקום לדמותם לפדה בעצמו. עפ"י ר"ן).

א. מדברי הרמב"ם נראה, וכן דעת הרשב"א, שלמסקנא אנו נוקטים [עפ"י דברי רבי אילא במקום אחר שהאומר לחברו שדה זו שאני מוכר לך, לכשאקנה ממך תיקדש – קדשה] שחלים הקידושין השניים. ואין כן דעת הר"ן.

ואף שהשניים חלים כשגרשה, יכול לחזור בו מקודם (עפ"י תשובת הרשב"א, מובאת בב"י אה"ע מ; מגיד משנה. ועחור"א וקר"א).

ב. דוקא באופן הנ"ל שעתה האשה פנויה, אבל האומר לאשתו התקדשי לי בפרוטה זו לאחר שאגרשך – פשוט שאינו מועיל כיון שעכשיו איננה בת תפיסת קדושין (פהרא"ש).

מא. מה דין הנודר באחד מכל אלו –

- א. מיורדי הים; מיושבי היבשה.
- ב. מרואי החמה.
- ג. משחורי הראש.
- ד. מן הילודים; מן הנולדים.

א. שנינו: הנודר מיורדי הים – מותר ביושבי היבשה. ונחלקו אמוראים (בפשט דברי המשנה בהמשך) האם בכלל 'יורדי הים' שאסור בהם, ההולכים מעכו ליפו (דהיינו הרגיל לירד שם תדיר. או במי שהיה יורד בשעת נדרו מעכו ליפו. עפ"י רשב"א. והתוס' נקטו כפירוש הראשון) או רק במי שדרכו לפרש (ימים רבים ביחד. תוס').

א. להלכה נוקטים אנו כדעת המחמיר (רמב"ן ור"ן).

ונסתפקו בירושלמי באותם היורדים לים לטייל על שפתו (בדוגיות. רמב"ן). ומסתבר שאין ספק אלא באותם התדירים בכך לצוד דגים או כיו"ב (ריטב"א). ולא נפשטה הבעיה, ולחומרא (נמוקי יוסף). וע"ע ריטב"א והדושי חת"ס.